

**СТУДИСКО ПАТУВАЊЕ
ВО ХРВАТСКА**

ПОСЕТА НА КОПРИВНИЦА

ПОСЕТА НА ВАРАЖДИН

ПОСЕТА НА ПУЛА И
РЕГИОНОТ НА ИСТРА

ПОСЕТА НА ХАНФА

ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЈА НАША ЦЕЛ

Од 1993 година, Американскиот народ преку USAID инвестираше во Македонија над 450 милиони долари. Во моментите се спроведуваат над 20 проекти во вредност од над 30 милиони долари. Овие проекти имаат за цел да ја поддржат транзицијата на Македонија кон пазарна економија и мулти-етничко демократско општество. Тие содржат иницијативи за забрзување на економскиот раст, развивање на демократски институции и едуцирање на граѓаните за употреба на современа економија.

USAID обезбедува економска и хуманитарна помош во повеќе од 100 земји.
За повеќе информации посетете ја веб-страницата <http://macedonia.usaid.gov>

Напомена:

Оваа публикација е подготвена од страна на ЦЕА и Проектот за деловно оокружување со сесрдната поддршка на американскиот народ преку Агенцијата на САД за меѓународен развој (USAID).

Мислењата изразени во оваа публикација им припаѓаат на авторите и не ги изразуваат ставовите на USAID или на Владата на САД.

Центарот за економски анализи е истражувачки центар од економисти кои делат заедничка визија за Република Македонија како нова европска економија во подем истражувана со регионалните и светските пазари.

Мисијата на ЦЕА е конструирана да го истражува економскиот развој и економската политика во Република Македонија и да нуди препораки, решенија и мерки.

info@cea.org.mk www.cea.org.mk, <http://www.lsg-data.org.mk>¹

Од уредникот

Почитувани читатели,

Предизвикот за Македонија е да се зголеми приватните и јавните инвестиции за поддршка на економскиот развој и модернизација на инфраструктурата, проследено со одржување на стабилно макроекономско окружување. ЕЛС и општествените предпријатия ќе играат важна улога во овој контекст, бидејќи тие се одговорни за преземање на значајен дел од потребните инвестиции во инфраструктурата.

Инвестициите во ЕЛС се исто така под нивоите кое е потребно за исполнување на инфраструктурните стандарди на ЕУ во текот на предприсајниот период. Во моментите голем дел од локалната инфраструктура е застарена и потребен е голем напор за нејзино менување и модернизирање. Услугите како што се водоснабдување, канализација и системи за цврст отпад бараат големи инвестиции. Евидентно е дека голем дел од развојот, менувањето и обновувањето на локалните квалитетни објекти ќе треба да се финансира надвор од буџетите на ЕЛС преку други алтернативни начини на финансирање.

Една алтернатива каде приватниот сектор превзема да нуди услуги од јавен карактер е искусството на Јавно Приватното Партнерство - ЈПП. Најдобрите практики бараат да секој елемент на ризик биде алоциран на страната која најдобро може да го менаџира за да заедничкиот вкупен ризик биде минимален. Секако дека постојат ризици од типот на замена наместо концептиот на вредност-за-пари да се оди со концептиот на најевтина-варијанта за инвестиционен проект но поставување на алтернативи во Македонија за инвестирање е предизвик придружена и со реформа на тарифни системи, промена во корпоративна структура, подобрување на менаџмент и операци и законска регулатива, учество на приватен сектор и можеби не последно и политичка волја и прифаќање.

Проектот за деловно оокружување на Американската агенција за меѓународен развој (УСАИД) секако е можно во ова насока преку студиското иаѓување во Хрватска да ги приближи искуствата на Македонските заинтересирани страни со Хрватските искуства во ЈПП алтернативи за квалитетни инвестирања на локално и регионално ниво и јас се надевам дека вие ќе го оцените како корисен овој број на билтенот во вашите идни одлуки.

Со почит,
Марјан Николов, м-р
уредник

1) Благодарение на малиот грант од World Learning (USAID), кој ЦЕА го доби на конкурентска основа, веб-страницата: <http://www.lsg-data.org.mk> е достапна за сите оние на кои им се потребни податоци, информации, и индекси поврзани со ЕЛС. ЦЕА е првенец помеѓу останатите НВО во обезбедувањето на податоци за ЕЛС на Интернет и притоа овозможувајќи истите да се достапни до пошироката јавност без никаков надомест.

СТУДИСКО ПАТУВАЊЕ ВО ХРВАТСКА

Вовед

Проектот за деловно опкружување на Американската агенција за меѓународен развој (УСАИД) во рамки на својата програма чија цел е зајакнување на опкружувањето за деловно работење, работи и во полето на фискалната децентрализација. Во оваа насока посебен фокус е ставен на општинските финансии и јавните капитални инвестиции.

Активностите во рамки на компонентата на Проектот која се однесува на јавните капитални инвестиции и децентрализацијата имаат цел зголемување на буџетите на општините, повисоки стапки на ивестиции во општините и побрз економски развој на општините. За постигнување на оваа цел, Проектот соработува со четири пилот општини обезбедувајќи им обуки и друга стручно-експертска помош со што понатаму се надградуваат нивните капацитети за фискално управување и успешно преземање на зголемените надлежности. Пилот општини се: Велес, Струмица, Струга и Битола.

Во периодот од 16-20 јули 2007 г., градоначалници и персонал од одделенијата за буџет и локален економски развој од општините во Велес, Струмица, Битола и Струга, со придружба од консултанти на УСАИД/БЕА, вклучувајќи и експерт од Центарот за економска анализа, учествуваа во студиската посета на Хрватска за "Унапредување на капиталното финансирање".

Студиската посета беше организирана како надоврзување на работата во четирите пилот општини и заради создавање на дополнителен интерес за процесот на финансирање на капитални проекти, како начин за следење на спроведувањето на капиталните подобрувања на хрватската самоуправа во Копривница, Вараждин, Пула и Истра.

Причината за избор на овие хрватски општини е сличноста на предизвиците со кои се соочува локалната самоуправа во Македонија и Хрватска како и фактот дека овие хрватски градови и региони имаат неколкугодишно искуство со издавање општински обврзници, партнерства на јавниот и приватниот сектор, и добивање заеми од комерцијални банки.

Ова беше петдневна интензивна програма, кој се состоеше од пет посети, секоја концентрирана на различни аспекти: издавање општински обврзници, ЈПП, банкарски кредити и конечно, зголемување на капците-

тот за управување со ресурсите и на тој начин подобрување на доброто управување.

Посетите на трите хрватски градови имаа за цел да им дадат практични историски податоци од перспектива на општината, комбинирани со студии на определени случаи, додека пак посетата на регионалната власт даде една регионална претстава за процесот на имплементација на капитални проекти. Последната посета на Хрватската агенција за супервизија на финансиските услуги (ХАНФА) беше повеќе фокусирана на теоретскиот концепт и законската рамка.

Хрватските партнери демонстрираа силна општинска финансиска и буџетска политика и веќе развиени јавни-приватни партнерства, развиени односи меѓу локалните, регионалните и државните управи, учество на граѓаните, позитивна улога на медиумите, и невладини организации.

Посета на Копривница

Првиот ден групата го посети градот Копривница и се сретна со градоначалникот, Г-дин Звонимир Мршиќ, и претставници од градската управа.

Копривница, град со 33.000 жители, и годишен буџет од 25 милиони евра, е пионер во воведувањето на европските модели на финансирање за градење на објекти за јавните потреби на граѓаните. Тоа е првиот град во Хрватска кој издаде општински обврзници што се котираа на Загрепската берза и исто така прв спроведе проекти од типот на јавно-приватни партнерства.

Во јуни 2004, градот Копривница одлучи да подигне капитал потребен за финансирање на различни видови на јавни проекти преку издавање на општински обврзници. Парите беа собрани, проектите беа завршени, а номиналната вредност или вкупната сума на главнината на емитираните обврзници ќе биде отплатена во период од 7 години, полугодишно на фиксен ден на доспевање преку фиксни плаќања на главнината и на каматата (6,5% фиксна каматна стапка).

Според Законот за пазарот на хартии од вредност, Комисијата за хартии од вредност (телото на ХАНФА) го одобри просpektот што го објави општината.

Половината од парите што беа собрани со издавање на обврзници, околу 4,5 милиони евра, беа потрошени за проектот за рекреативниот центар "Церине" кој во

моментот е најинтересниот проект за велнес, здравје, спорт и рекреација во Копривница.

Околу 1 милион евра се распределени за реконструкција на комуналната инфраструктура, а останатите 3,5 милиони евра согласно Планот за капитално инвестирање, беа инвестирани во модернизирање на локалните и регионалните патишта.

Структурата на фондовите на обврзници се состои од:

1. Пензиски фондови
(најголемиот купувач на обврзници)
2. Инвестициски фондови
3. Комерцијални банки, и
4. Граѓани

Изградбата на новата гимназиска зграда и фискултурната сала според стандардите на ИХФ (Меѓународната одбојкарска федерација), е финансирана преку моделот на јавно-приватно партнерство. Беа нагласени неколку аргументи во корист на партнерствата на јавниот и приватниот сектор:

- Директно плаќање за добиена услуга (286 месечни рати x сса.100.000 евра)
- Ист квалитет на испорака на услуга во период од 25 години
- Дефиниран и обезбеден стандард за одржување
- Финансирање на градењето без буџетски дефицит
- Заштита на јавниот интерес

Во овој случај конзорциумот се состои од догаварач-градежник, фирма за одржување и банка-заемодавател. Типичен пример за ЈПП е финансирањето и изградбата на основно училиште и фискултурна сала од страна на приватен претприемач кои потоа се даваат под закуп на локалните власти. Во тој случај приватниот претприемач е закуподавач, кој обезбедува услуги за хигиена, одржување и други услуги кои не се поврзани со процесот на образование.

Основните разлики меѓу ЈПП и класичниот начин на финансирање на градбите од аспект на градоначалникот на Копривница можат да се сумираат на следниот начин:

- Пониски градежни трошоци
- Нема вишок или дополнителни градежни работи
- Нема доцнење
- Нема скриени дефекти во градбите - ризикот го презел приватниот партнер
- Нема јавни финансиски обврски за време на градењето

Градот Копривница овозможува многу предности за локалните и странските инвеститори за да започнат со работа и да вложуваат во претприемачките зони: Нема локален данок на приход; инвеститорите се изземени од плаќање локални давачки во првите пет години од нивното работење. Изземањето од општинскиот придонес е 100%, а претприемачите добиваат државни и локални субвенции за ново вработениот персонал. Претприемачките зони имаат комплетна општинска инфраструктура: гас, вода, одвод, електрична енергија, патишта, телекомуникации и локална самоуправа и администрација која

овозможува брзо добивање на потребните одобренија и дозволи за инвеститорите. Покрај сето ова, Копривница посредува при наоѓањето на добавувачи, работна сила и деловни партнери за нови инвеститори.

Системот за прочистување на отадна вода, проект во вредност од 8 милиони евра кој се финансира со долгорочен кредит од Хрватската банка за реконструкција и развој и проектот за депонии покажуваат дека Копривница е многу напредна во одржливиот развој. Тој е исто така првиот град во Хрватска кој работи на документот Локална агенда 21, со кој ќе се утврди одржливиот развој на целиот регион.

Посета на Вараждин

Вториот ден македонската делегација имаше можност да се сретне со градоначалникот на Вараждин, Др. Иван Чехок.

Вараждин има 50.000 жители, се наоѓа во северозападна Хрватска и има општински буџет од цирка 35 милиони евра.

Градоначалникот Чехок рече дека основна цел на локалната самоуправа на Вараждин е создавање на модерен образовен систем во согласност со европските стандарди. Втората цел, но не помалку важна, е развивање на стабилни инвестициски можности за регионални и странски инвеститори. Така, градот има две претприемачки зони, Јалковец (зона за мали и средни претпријатија, во која локалната самоуправа има инвестирано околу 2.5 милиони евра) и Слободна зона Вараждин.

Македонската делегација имаше можност да види како градот и општините во регионот (жупанија) на Вараждин промовираат здрава деловна средина, ги стимулираат локалните фирми и привлекуваат инвеститори од надвор со цел да се подобрат условите за одржлив економски развој.

Еден од инструментите за привлекување на нови инвестиции е институцијата слободни зони, која во Република Хрватска функционира на истиот начин како и во многу други развиени економии и економии во подем.

Македонската група ја посети Слободната зона Вараждин, една од најновите и најголемите извозно ориентирани гринфилд (греен-фиелд) инвестиции, со површина од 62 хектари. Беше основана во 2005 во рамките на индустриска зона со цел да се подобри деловното окружување за фирмите коишто се веќе активни во неа, и што е најважно, да се обезбедат атрактивни услови за нови инвеститори. Покрај даночните и другите олеснувања што ги даваат државните или локалните власти, оваа зона нуди многу други предности, како современа инфраструктура, квалификувани работници, договорни услуги, и сл.

Главниот дел од инфраструктурните аранжмани на Слободната зона доаѓа од општинскиот буџет. Правниот статус на фирмата којашто раководи со Слободната зона е друштво со ограничена одговорност основано од Регионот на Вараждин, градот Вараждин и градот Трновец, и две јавни претпријатија.

Од 2005 година единаесет домашни и меѓународни компании во Слободната зона Вараждин инвестирале 100 милиони евра, создале околу 3.000 нови работни места и ќе го надминат годишниот извоз од 500 милиони евра годишно, придонесувајќи со 6% во вкупниот извоз на Хрватска.

Во врска со финансирањето капитални проекти, градот Вараждин претпочита заеми наспроти ЈПП или издавање обврзници, а тоа беше поддржано со фактот што според нивните анализи соодносот помеѓу банкарски заем и ЈПП обично изнесува 1:3,5.

Друг аргумент како одговор на нашето прашање зошто се задолжуваат наместо да користат ЈПП или обврзници беше дека во многу случаи градот се јавува како гарант на своите буџетски корисници (училиштата) или на јавните фирми што ги основал градот кога ќе земат заем од комерцијалните банки. Во тие случаи степенот на јавното задолжување на општината не е зголемен и Градот може да позајмува додека задолжувањето не достигне 20% од тековните работни средства.

Оваа година градот издаде гаранција за банкарски заем од 4,5 милиони евра што го зедоа осум основни училишта кои ќе инвестираат во реновирање на нивните капацитети за да обезбедат настава во една смена за сите нивни ученици.

Во моментот градот спроведува неколку инвестициски проекти. Технолошкиот парк Вараждин кој беше основан во 2003 година во соработка со Министерството за образование и економија, и Светската банка, дава услуги за 31 фирма, најмногу од секторот на ИКТ.

Договорот за конструирање на нова спортска сала беше потпишан неодамна и за оваа цел градот во соработка со централните власти ќе платат по 10 милиони евра секој од својот сопствен буџет.

Посета на Пула и Регионот на Истра

Третиот и четвртиот ден македонската делегација беше пречекана од градот Пула и неговиот градоначалник, Г-дин Борис Милетик. Во исто време делегацијата го посети и регионот на Истра и се сретна со потпретседателот, Г-дин Серџо Бенкич.

Преку 205 000 луѓе или 4.65% од населението живее овде и регионот има втор по големина БДП во земјата после Загреб. Висината на буџетот на Пула изнесува 40 милиони евра а буџетот на Истра изнесува 32 милиони евра.

Градоначалникот на Пула го претстави неодамна завршениот проект во јавниот превоз. Потребите на локалната заедница и брзиот развој на економијата, особено на туризмот како една од движечките сили на развојот во регионот на Истра, бараат квалитетна транспортна инфраструктура. Од таа причина, се прават големи напори во јавниот превоз и меѓурегионалното поврзување. Оттаму, градот Пула преку своето јавно превозно претпријатие инвестираше во купување на 22 нови автобуси. Целата инвестиција беше реализирана со заем од ЕБРР во износ од 5 милиони евра.

Во однос на задолжувањето, Пула го направи истото што и градот Вараждин, така што јавното транспортно претпријатие е должник, а градот издал гаранција. Додека за финансирање на други јавни објекти како што е градење на базен и на паркинг плац, минатата година градот сакаше да оствари јавно-приватно партнерство.

Еден од приоритетните проекти во делот на инфраструктурни проекти во областа на Пула и регионот на Истра како што беше кажано, е секако проектот за воведување на природен гас. Накратко беше објаснето дека по градењето на цевоводната инфраструктура (мрежа од постројки), стопанството и домаќинствата ќе можат да користат поекономично гориво. "Проектот за инсталирање на систем за гас во Истарскиот регион" е дизајниран така што Истарскиот регион да стане единствена дистрибутивна станица за гас со цел да се овозможи користење на гас од секој потенцијален корисник во областа. Вредноста на целиот проект е проценета на 28,5 милиони евра. Досега околу 80% од вкупното население на Пула е покриено со дистрибутивен цевовод.

Долгорочната програма за поттикнување на деловните зони во Истарскиот регион е насочена кон создавање на поповолна претприемничка инфраструктура, врз основа на истражување на потребите на претприемачите и покажаниот интерес за трајни решенија на прашањата поврзани со деловните зони.

Организаторот и водач на работата поврзана со остварување на програмата е ИДА доо - Истарска развојна агенција која претставува основен чинител на економскиот развој на Истра и служи како координатор за развој на Регионалната оперативна програма на регионот на Истра. Основачи на ИДА се Регионот на Истра и девет истарски градови.

За да се поддржи локалната и регионалната економија беше создадена кредитната линија "Претприемач 2" врз основа на Спогодбата за деловна соработка меѓу Регионот на Истра, Министерството за занаети и мали и средни претпријатија, и пет комерцијални банки. Вкупниот кредитен фонд изнесува 17,5 милиони евра и ќе се користи за поттикнување на малите и средните претпријатија.

Градоначалникот зборуваше за Јадранско-евро регионот и регионалната соработка, и ги претставуваше можностите за користење на ИПА фондовите во спроведувањето на проектите на Пула за третирање на отпадните води, и заштита на културното и историското наследство и како пристапувањето кон ЕУ влијае врз локалната и регионалната самоуправа и локалната економија.

При посетата на собранието на Регионот на Истра, потпретседателот Г-дин Бенкич даде преглед на економскиот профил на Регионот на Истра. Според економските индикатори, водечки активности се преработувачката индустрија, туризмот и трговијата. Особено внимание се придава на земјоделството и производството на еколошка храна, и одгледување на лозја и маслинови дрва.

Беа вложени значителни напори за развивање на туристичката инфраструктура и за нагласување на нејзино значење. Во комбинација со природните убавини, богатата историја и културното наследство, инвестициите се исплатеа и резултираа во високо развиена и конкурентна

услуга по целиот западен брег. Истра беше и сеуште е најважната туристичка дестинација во Хрватска. Ова е најпосетениот туристички регион со 27% од сите посетители и 35% од времето поминато во целата Хрватска.

Потпретседателот спомена дека претходните декади кога беше изграден најголемиот дел од инфраструктурата во Истра ќе останат одбележани со заеднички и големи инвестиции во системите за снабдување со вода. Водоводен систем на Бутонига И фаза, номинален капацитет 1000 л/с вода за пиење е една од најголемите и најважните интервенции во историјата на Истарскиот полуостров која започна во 1995 година финансирана со заем од Светската банка во износ од 27 милиони американски долари плус кредит на централната влада од 17,5 милиони евра. Во меѓувреме кредитот на централната влада е целосно отпишан од страна на владата согласно новиот Закон за води.

Овие инвестиции го овозможуваат градењето на мрежа за снабдување со вода, и денес во Истра резултираа во водоснабдувачки систем со висок капацитет од над 95%.

Учесниците исто така го посетија регионалното водоводно претпријатие "Бутонига". Тие беа запознаени со

Учесници на студиско патување во Хрватска за јавно приватно партнерство - ЈПП на локално ниво

идните планови, дека по завршувањето на стратешката капитална конструкција на капацитетите за снабдување со вода, следниот чекор треба да биде долгорочно вложување во заштита на изворите на вода за пиење.

Се планира Изградба на систем за јавен одвод на Истарскиот полуостров. Заради конфигурацијата на територијата и особено карстната структура на земјиштето, прави проектот за заштита на водите да има големи барања, а проектот е проценет на вкупен износ од 145 милиони евра. Проектот ќе се реализира преку неколку извори на финансирање и тоа: регионални и локални буџети, локален самопридонес - посебна давачка воведена од Регионот на Истра, Државниот фонд за води и ИПА фондовите.

Посета на ХАНФА

Петтиот и последен ден на посетата беше резервиран за ХАНФА, Загреб - Хрватската агенција за супервизија/контрола на финансиските услуги.

На македонските претставници им беше даден општ преглед на хрватскиот законодавен систем во контекст на издавање на обврзници од страна на локална самоуправа и исполнување на нивните одговорности, како и интеракција меѓу градските, регионалните и државните власти земајќи ја предвид улогата на различните учесни-

ци во проектот. Прво, Локалната самоуправа треба да има претходна согласност од Владата на Хрватска (на пример во 2007 година дозволеното ниво на вкупно јавно задолжување за сите општини, утврдено од страна на владата, е ограничено на 50 милиони евра). Потоа, Градскиот совет носи одлука за издавање на обврзници. Градот има обврска да објави проспект, и конечно, ХАНФА ја контролира содржината на проспектот.

Вкупниот износ на општинско задолжување / заемите во текот на фискалната година не може да надминат 20% од вкупниот приход што бил реализиран во тековниот оперативен буџет на општината за претходната фискална година.

Регулаторна рамка за задолжување и ЈПП

Хрватскиот Закон за Буџет овозможува локалната влада (која се состои од две нивоа: ниво на регион и ниво на градови и општини) да се задолжува и да издава хартии од вредност. Споредено со македонските регулативи, во Македонија, задолжувањето на општините е регулирано со Законот за финансирање на локалната самоуправа, додека пак издавањето на хартии од вредност е регулирано со Законот за хартии од вредност, и тоа само со еден член, каде што се вели дека постои можност општините да издаваат хартии од вредност.

Во врска со сумата на годишниот долг, на хрватските локални управи им е дозволено да се задолжуваат најмногу до 20% од вкупните приходи од тековниот оперативен буџет на општината за претходната фискална година, што е слично со македонските одредби.

Согласно Законот за пазарот на хартии од вредност во Република Хрватска, емитувачот има обврска да објави проспект (јавна понуда) или до потенцијалните инвеститори да достави проспект за емисија на хартии од вредност (приватна понуда). Покрај поканата за запишување на хартии од вредност, проспектот задолжително мора да содржи целосни, точни и објективни информации за сопственоста и обврските, профитот и загубите, финансиската состојба и можностите на емитувачот, целта на собирањето средства, факторите на ризик и правата што ги содржат хартиите од вредност на коишто се однесува проспектот, врз основа на кои потенцијалниот инвеститор може да направи објективна проценка на можностите и ризиците на инвестициите и да донесе одлука за инвестицијата.

Пред објавување на проспектот или неговото доставување до потенцијалните инвеститори, емитувачот мора да поднесе барање до Комисијата за хартии од вредност (тело на ХАНФА) за одобрување на проспектот. Во барањето емитувачот треба да ги вклучи проспектот, одлуката за емитирање на хартии од вредност и друга пропишана документација.

Комисијата не е одговорна за вистинитоста на податоците дадени во проспектот. Со одлука, Комисијата потврдува дека проспектот ги содржи сите податоци пропишани со закон и дека може да биде објавен.

Емитувачот и лицата што имале намера да го искористат проспектот за прикривање или лажно преставување

на важни факти се сметаат за целосно одговорни за целосноста и вистинитоста на податоците содржани во проспектот.

Што се однесува до јавно-приватните партнерства, во Хрватска не постои засебен закон кој ги регулира ЈПП, туку хрватската влада донесе заклучок за објавување на "Насоките за спроведување на договорни форми на јавно-приватни партнерства" во септември 2006. Во овие Насоки се дадени основните дефиниции, дефинирани се формите на ЈПП, опишана е постапката на избор на приватниот партнер, обезбедени се елементите на договорот за ЈПП и други релевантни работи. Во Македонија, ЈПП се регулираат со новиот нацрт Закон за концесии и други форми на ЈПП, како засебен дел од Законот. Во овој дел, слично како и кај Насоките во Хрватска дефинирани се формите на ЈПП, целите, содржината на договорите, ризикот, итн.

Кои се аргументите за ЈПП?

(Искуство на хрватската локална самоуправа)

ЈПП обезбедува бенефиции со распределување на одговорностите на страната - јавна или приватна - која е најдобро позиционирана за да ја контролира активностата што ќе го даде посакуваниот резултат. Со ЈПП, ова се постигнува со специфицирање на улогите, ризиците и наградите на договорна основа, со што се обезбедува поттик за максимален перформанс и флексибилност, што се неопходни за постигнување на саканите резултати.

Примарни бенефиции од користењето на ЈПП се следните:

- Воопшто не би се изградиле јавни објекти доколку не постоеше приватното финансирање - државните пари едноставно не беа достапни;
- Ова овозможува локалната влада да добие нови јавни објекти без да ги зголеми притоа даноците;
- ЈПП доведува до драматично зголемување на квалитетот на јавните услуги;
- Казните што се однесуваат на перформансот, а кои не се составен дел од договорите за ЈПП ќе обезбедат постојано подобрување на стандардите, далеку побрзо од што било друго што би можело да се постигне во јавниот сектор;
- Локалната самоуправа ја подобрува својата репутација преку обезбедување на подобри јавни услуги;
- ЈПП се брзи, ефикасни - и барем краткорочно - претставуваат евтин начин за градење на нови објекти;
- Заштеда во однос на трошоци за проектот;
- Замена на ограничените јавни ресурси со приватните ресурси и персонал; и
- Пристап до нови извори на приватен капитал.

Кои се аргументите против ЈПП

(Искуства на хрватската локална влада)

- Критичарите тврдат дека плаќачите на данок ќе ја платат сметката за ЈПП. Дали локалната влада е свесна дека постои граница за тоа колку може да се зголемуваат даноците?

- Локалната влада ја става во залог иднината - а долгорочните трошоци за плаќање на приватниот сектор се многу поголеми од ситуацијата кога јавниот сектор сам би си ги изградил потребните објекти;
- Согласно одредена анкета, изнајмувањето на ЈПП проект за училишни услуги ќе ја надмине сумата од 25 милиони евра (Случајот со училиштето за јазици во Копривница, во споредба со трошоците за изградба кои изнесуваат 15 милиони евра);
- Во некои случаи, првичните трошоци на проектот се исплаќаат во рок од пет до десет години, оставајќи 15 -20 години чист профит од изградбата;
- Постои евиденција дека некои од првите ЈПП проекти во регионот не биле спроведени според стандардите;
- Грижи во врска со вклучување на приватниот сектор во нови области какви што се училишта и спортски сали кои традиционално биле раководени од јавниот сектор;
- Приватните компании се обвинувани за штедење на материјали со цел да извлечат максимален профит.

Иднината на директното финансирање на јавни објекти

(Искуства на хрватската локална самоуправа)

- Важно е да се задржи ЈПП во перспектива, но поголемиот дел од јавните работи се уште се финансираат од локалната самоуправа;
- Локалната самоуправа го нема отпишано јавниот сектор целосно;
- Постојат некои области каде шемите јавен-приватен сектор можат на крај да се покажат како несоодветни (водоснабдување, канализација, итн.);
- Се забрзува масовното зголемување на вклученоста на приватниот сектор во јавните услуги во годините што претстојат, и локалните власти се повеќе се насочуваат кон ЈПП;
- Но, локалната влада се надева дека тековните програми за изградба на училишта како и изградба на четири спортски сали во Хрватска ќе им докажат на скептиците дека тоа е единствениот начин да се обноват слабите јавни услуги на земјата.

Прашања покренати од учесниците во врска со општинските обврзници

- Локалните самоуправи имаат одговорност да обезбедат услуги за потребите на своите граѓани. Но, многу често се случува да нема доволно пари во општиот или дневниот оперативен фонд на општината за плаќање на тие потреби.
- Издавањето на обврзници е различно и најдобро може да се спореди со земање на заем. Наместо да се споделува сопственоста и без оглед на заработката, постои обврска за исплата на фиксна камата како и исплата на позајмената сума на однапред определен датум (фиксен датум).
- Издавачот на општинските обврзници добива гото-

вина во моментот на издавање на обврзницата во замена за обврската да ги исплаќа инвеститорите (сопственици на обврзници) во тек на определениот временски период. Периодите на исплата можат да бидат 20, 25, или 30 години, па дури и повеќе.

- Сите собрани пари преку продажба на обврзници треба да се потрошат на еднократни капитални проекти во рок од три до пет години од издавањето (согласно Планот за капитално инвестирање усвоен од Градскиот совет)
- Заради специјалните даночни изземања на повеќето општински обврзници, инвеститорите обично прифаќаат пониски каматни плаќања отколку што би добиле со други видови на позајмувања (преземање на соодветно ниво на ризик) Ова го прави издавањето на обврзници атрактивен извор на финансирање за поголемиот број на општини, бидејќи каматната стапка на позајмување преку обврзници која се креира на отворениот пазар често пати е пониска од онаа каматна стапка која се добива преку други канали за позајмување.

Потенцијален ризик

- Ризикот на општинската обврзница е мерка за тоа колку веројатно издавачот е способен да ги изврши сите плаќања на време и целосно, како што е ветоно во договорот меѓу издавачот и сопственикот на обврзницата.
- Доколку издавачот не е во можност да ги исполни своите финансиски обврски, тој може да не ги ис-

плати каматите и/или да не биде во можност да ја исплати главнината по доспевањето. Да се помогне при оценување на кредитоспособноста на издавачот, агенции за кредитен рејтинг какви што се Standard & Roor's, Fitch and Moody's Investors Service ја анализираат способноста на издавачот за исполнување на неговите должнички обврски.

- Каматната стапка на повеќето општински обврзници се плаќа како фиксна стапка. Стапката не се менува за времетраењето на обврзницата. Доколку каматните стапки на пазарот се зголемат, обврзницата што ја поседувате ќе ви носи понизок принос во однос на приносот што го нудат новоиздадените обврзници.

Оценување од учесниците

- Глобалниот впечаток од студиското патување е оценето со највисока оценка;
- Најкорисна информација беше добиена од Копривница (затоа што таму се користат сите модели на финансирање на капитални инвестиции);
- Скоро секаде домаќините беа многу љубезни и со нас отворено го споделија нивното искуство, проблемите и мислењата во врска со фискалната децентрализација и различните видови на финансирање на нивните капитални инвестиции;
- Видот на финансирање на капитални инвестиции што најмногу му се допаднаа на општинскиот персонал, имајќи ги предвид околностите во Македонија: ЈПП, заеми и конечно, обврзници.

ИЗЈАВИ:

Александар Шахов, Директор на проектот:

"Идејата да се организира оваа студиска посета, како и моите очекувања беа дека ова патување би им помогнало на пилот општините да ги прошират своите знаења во оваа област, а со тоа и да го подобрат својот перформанс" - изјави г-дот Александар Шахов, Директор на проектот. "По завршувањето на студиското патување, од евалуацијата на самите учесници можам да видам дека глобалниот впечаток е дека ова беше многу корисно искуство, во поглед на стекнување на нови знаења."

Ѓорѓи Јосифов, консултант на проектот кој активно учествуваше во реализацијата на студиската посета:

"Ние имавме убава можност да видиме комбинација на јавно / претприемачки ориентиран пристап во секторот за јавен развој. Видовме дека проблемите можат да се намалат, да се поедностават или целосно да се решат доколку повеќе финансиски / деловни практики се применат во јавниот сектор" - изјави г-динот Ѓорѓи Јосифов, консултант на проектот. "Друг значаен аспект од нашиот престој беше дека хрватските претставници споделија разновидни перспективи и искуства за темите што беа предмет на нашето студиско патување. Во текот на тие пет дена сметам дека општинскиот персонал се запозна со многу нови концепти за финансирање на капитални потреби. Во целина, мислам дека посетите на хрватските општини и Истарскиот регион, и ХАНФА беа многу значајно и корисно искуство од различни аспекти и дека навистина ги исполнија нашите очекувања" - тој додаде.